

Cours de tibétain - groupe Tchenrézi

Leçon 39 suite

Suite de l'étude du texte de Tchenrézi - la prière de longue vie de Karmapa

Suite de la prière...

པཎ་ཆེན་རྒྱ་རོམ་གདམས་པའི་བྱུག་རྒྱ་ཆེའོ། །

Pandita (érudit) / grand / Naropa / ergatif / conseil, avis, instruction / gén. / mudra / grand / gén.

PENTCHÈN NAREU DAM PÈÏ TCHA GYA TCHÈÏ

Les précieuses (grands) instructions du Pandita Naropa,

ཟབ་གནད་བདུན་ཅིའི་རྒྱུན་མཚོག་འཛིན་པའི་དབལ། །

point clé / nectar / gén. / continuum, flot / tenir, saisir / gén. / glorieux

SAB NÈ DUTSI GYUNTCHO DZINPÈÏ PAL

dont vous êtes le glorieux détenteur du sublime flot de nectar des instructions clés,

དུས་གསུམ་མཁྲིན་པ་གང་དེའི་མྱེན་ལས་མཐའ། །

trois temps / connaisseur / celui-ci qui... / gén. / activité / extrême, limite, possibilité

TUSOUM KYÈNPA KANG TÈÏ TRINLÈ THA

vous qui êtes celui qui manifestez toute l'amplitude de l'activité éveillée,

ཡོངས་སུ་འཛིན་བཞིན་ཞབས་པད་བརྟན་གྱུར་ཅིག །

complètement / tenir / ainsi, de même / pied de lotus / montrer / puisse

YONGSOU DZINCHIN CHAPÈ TÈN GYOUR TCHIK

puissiez-vous les détenir totalement et vos pieds de lotus demeurer fermement !

དེ་ལྟར་བདག་གིས་སྟོན་ལམ་བདེན་པའི་དོན། །

ainsi, ceci étant / moi / ergatif / souhait / vrai, vérité / gén. / sens

TÈTAR DA GUI MEUNLAM DÈNPÈÏ TEUN

Ceci étant, par la vérité de ces souhaits que j'exprime,

མཚོག་གསུམ་རྒྱ་མཚོའི་སྐྱེན་སྣང་དབུལ་བའི་མཐུ། །

sublime / trois / océan / gén. / oeil (h.) + devant = en présence / offrande / gén. / force

TCHOSOUM GYATSÖ TCHÈN NGAR BUL OUÈÏ THOU

la force de cette offrande faite en présence (devant) d'un océan des trois (rares) et sublimes,

བསྐྱེད་མེད་རྟེན་འབྲེལ་ཚོགས་པའི་རྒྱས་སྟོབས་ལས། །

infaillible, véritable / connexion / réunion / gén. / efficacité, force / part. ablative

LOUMÈ TÈNDRÈL TSOKPÈÏ NU TOB LÈ

par la force et la puissance de la réunion des infaillibles connexions,

དཔག་བསམ་ཤིང་ལྷར་འབད་མེད་འགྲུབ་གྱུར་ཅིག །

arbre qui exauce les souhaits / comme, à l'image de / sans effort / accomplir / puisse

PAKSAM CHING TAR BÈMÈ DROUB GYOUR TCHIK

puissent-ils (les souhaits formulés) s'accomplir sans effort !

མཁྱེན་ལོ།།

Que tout soit de bon augure !

Analyse du texte

- 1) བཏ་ཚེན་རྒྱ་རོས་གདམས་པའི་ཕུག་རྒྱ་ཚེད། །
- 2) ཟབ་གནད་བདུད་ཅིའི་རྒྱན་མཚོག་འཛིན་པའི་དཔལ། །
- 3) དུས་གསུམ་མཁུན་པ་གང་དེའི་སྤོན་ལས་མཐའ། །
- 4) ཡོངས་སུ་འཛིན་བཞིན་ཞབས་པད་བརྟན་གྱུར་ཅིག །
- 5) དེ་ལྟར་བདག་གིས་སློན་ལམ་བདེན་པའི་དོན། །
- 6) མཚོག་གསུམ་རྒྱ་མཚོའི་སྤྱན་སྒར་དབུལ་བའི་མཐུ། །
- 7) བསྐྱ་མེད་རྟེན་འབྲེལ་ཚོགས་པའི་རུས་སྟོབས་ལས། །
- 8) དཔག་བསམ་ཤིང་ལྟར་འབད་མེད་འགྲུབ་གྱུར་ཅིག །

Structure

1) བཤེན་ལྷ་རྩེས་གདམས་པའི་ཕྱག་རྒྱ་ཚེའི། །

On voit ici clairement ici que རྩེས་ est marqué par la particule ergative. C'est donc བཤེན་ལྷ་རྩེས་ qui est l'agent. Ensuite, nous avons deux génitifs qui forment une suite de mots.

2) ཟབ་གནད་བདུད་ཅིའི་རྒྱན་མཚོག་འཛིན་པའི་དཔལ། །

Ici, on a deux génitifs. Le premier indique certainement un rapport « possédant-possédé » et le deuxième, un rapport « qualifiant-qualifié ».

3) ཏུས་གསུམ་མཁྱེན་པ་གང་དེའི་སྤོན་ལས་མཐའ། །

On peut noter ici le པ་ qui est considéré (CM p.119) comme un suffixe agentif. Il a ici la fonction de « véritable suffixe agentif », il permet de dire ici : « le connaisseur མཁྱེན་པ་ »

4) ཡོངས་སུ་འཛིན་བཞིན་ཞབས་པད་བརྟན་གྱུར་ཅིག། །

On voit ici un usage particulier du འཛིན་ la particule oblique (datif-locatif). Il s'agit ici de la fonction de « marque d'incorporation » དེཉིད་ en tibétain. Cette fonction permet de faire des adverbes, comme ici « prendre soin complètement », ou « adhérer complètement ».

5) དེ་ལྟར་བདག་གིས་སྤོན་ལས་བདེན་པའི་དོན། །

Ici, tout simple, l'ergatif joue son rôle standard, tout comme le génitif.

6) མཚོག་གསུམ་རྒྱ་མཚོའི་སྤོན་སྤར་དབུལ་བའི་མཐུ། །

On se retrouve ici avec des rôles standards du génitif et de l'oblique. On peut par contre noter que dans le cas de སྤོན་སྤར་, l'emploi du འཛིན་ se confond presque avec le mot, dans le sens où སྤོན་སྤར་ fini par devenir un mot en soi.

7) བསྐྱེད་མེད་རྟེན་འབྲེལ་ཚོགས་པའི་རུས་སྟོབས་ལས། །

Dans cette phrase, mis à part le génitif, il y a la particule ablative, en tibétain འབྲེལ་ལུངས་ཀྱི་སྟོབས་. Elle indique une origine ou une provenance. Parfois aussi une construction comparative. Ici, c'est la provenance.

8) དཔག་བསམ་ཤིང་ལྟར་འབད་མེད་འགྲུབ་གྱུར་ཅིག། །

Ici tout simplement, à la fin de la phrase, une forme impérative ou de souhait.

Vocabulaire

པཎ་ཆེན་	grand érudit (connaisseur des 5 sciences)
ནཱ་ལོ་	Naropa
གདམས་པ་	conseil, avis, instructions
ཕུག་གྱུ་ཚེ་	grand mudrā, le mahāmudrā
ཟབ་གནད་	instructions clés
བདུད་རྩི་	nectar
གྱུན་	flot, continuum
མཚོགས་	sublime
འཛིན་པ་	détenteur (le verbe + un nominalisateur)
དཔལ་	glorieux
དུས་གསུམ་མཁུན་པ་	connaisseur des trois temps
གང་དེ་	celui qui
ཕྱིན་ལས་	activité éveillée
མཐའ་	extrême, limite, possibilité
ཡོངས་སུ་	totalement, complètement
འཛིན་	tenir
བཞིན་	comme - La particule བཞིན་ ཁ. Fonctionnant avec un verbe : Lorsque la particule བཞིན་ suit un radical verbal au présent, elle a un sens proche de la particule ལོན་ (gérondif) (p. 87 du Clair Miroir) et du connecteur temporel ཞིང་ (p. 72 du Clair Miroir), indiquant la progression de deux actions simultanées. Cela se traduira par : tout en (par ex: tout en chantant, il marchait).
ཞབས་པད་	pied de lotus
བརྟན་	stable, ferme
གྱུར་ཅིག་	puisse devenir (forme du futur)
དེ་ལྟར་	ainsi, ceci étant
བདག་གིས་	moi (acteur)
སྤོན་ལས་	souhait
བདེན་པ་	vérité, vrai
དོན་	sens
མཚོགས་	sublime

གསུམ་	trois
གྲ་མཚོ་	océan
སྤྱན་ལྗང་	devant les yeux (h.), en présence
དབུལ་བ་	offrande
མཐུ་	force
བསྐྱེད་པ་	infaillible, non trompeur
རྟེན་འབྲེལ་	connexion
ཚོགས་པ་	réunion
རྒྱུ་ལྡན་པ་	efficacité, efficience, puissance
ལས་	particule ablativ - ici elle pourrait aussi marquer une forme de
ལྷ་ལྡན་པ་	l'instrumental.
དཔག་བསམ་ཤིང་	l'arbre qui exauce tous les souhaits
ལྟར་	comme, semblable
འབད་མེད་	sans effort
འགྲུབ་ལྗང་ཅིག་	puisse s'accomplir